

Sygn. akt III KK 95/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 października 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Rafał Malarski (przewodniczący)

SSN Kazimierz Klugiewicz (sprawozdawca)

SSN Marek Pietruszyński

Protokolant Marta Brylińska

w sprawie **D. S.** ,

skazanego z art. 178a § 4 k.k.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w dniu 20 października 2020 r.,

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego na korzyść skazanego
od wyroku Sądu Okręgowego w B.

z dnia 2 października 2018 r., sygn. akt IV Ka (...),

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w Ś.

z dnia 19 lipca 2018 r., sygn. akt II K (...),

**uchyła zaskarżony wyrok i sprawę przekazuję Sądowi
Okręgowemu w B. do ponownego rozpoznania w postępowaniu
odwoławczym.**

UZASADNIENIE

D. S. wyrokiem Sądu Rejonowego w Ś. z dnia 19 lipca 2018 r., sygn. akt II K (...), został uznany za winnego tego, że w dniu 13 stycznia 2018 roku w m. P., w

ruchu lądowym, na drodze publicznej, prowadził pojazd mechaniczny marki D. o nr rej. (...) pod wpływem środka odurzającego - substancji psychotropowej w postaci 3,4 MDMA, w stężeniu nie mniejszym niż 280,7 ng/ml i amfetaminy, w stężeniu nie mniejszym niż 76,2 ng/ml, przy czym czynu tego dopuścił się będąc już prawomocnie skazanym wyrokami Sądu Rejonowego w C. z dnia 3 grudnia 2009 r. w sprawie sygn. akt II K (...) za przestępstwo określone w art. 178a § 1 k.k. oraz Sądu Rejonowego w Ś. z dnia 17 marca 2014 r. w sprawie sygn. akt II K [...] /14 za przestępstwo określone w art. 178a § 4 k.k., tj. występkę z art. 178a § 4 k.k., za który – na podstawie art. 178a § 4 k.k., po zastosowaniu art. 37b k.k. – wymierzono mu karę 3 miesięcy pozbawienia wolności oraz karę roku i 6 miesięcy ograniczenia wolności, połączoną z obowiązkiem potrącania 20% wynagrodzenia za pracę w stosunku miesięcznym na rzecz Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej Nr 1 „D.”. Ponadto, na podstawie art. 42 § 4 k.k. orzeczono wobec oskarżonego środki karny w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych dożywotnio, zaś na podstawie art. 43a § 2 k.k. obowiązek zapłaty świadczenia pieniężnego na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej w wysokości 10 000 zł.

Od tego wyroku apelację wniósł prokurator, który podnosząc zarzut obrazy przepisów prawa materialnego – art. 34 § 1a pkt 4 k.k. w zw. z art. 35 § 2 k.k. – wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku, przez powołanie w podstawie orzeczenia kary przepisów art. 34 § 1a pkt 4 k.k. w zw. z art. 35 § 2 k.k., a w pozostałym zakresie utrzymanie wyroku Sądu pierwszej instancji w mocy.

Sąd Okręgowy w B. wyrokiem z dnia 2 października 2018 r., sygn. akt IV Ka (...), zmienił wyrok Sądu Rejonowego w Ś. w ten sposób, że podstawę wymiaru kary ograniczenia wolności uzupełnił o przepis art. 34 § 1a pkt 4 k.k. i art. 35 § 2 k.k. W pozostałej części zaskarżony wyrok utrzymał w mocy.

Od wyroku Sądu drugiej instancji kasację na korzyść skazanego wniósł Prokurator Generalny, podnosząc zarzut rażącego i mającego istotny wpływ na treść wyroku naruszenia przepisów prawa karnego procesowego, tj. art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 440 k.p.k., polegające na zaniechaniu dokonania przez Sąd drugiej instancji wszechstronnej - poza granicami zaskarżenia i zarzutów podniesionych w apelacji oskarżyciela publicznego - kontroli odwoławczej

orzeczenia Sądu pierwszej instancji, w tym zwłaszcza sprawdzenia z urzędu i uwzględnienia okoliczności wpływających na prawidłowość przyjętej kwalifikacji prawnej czynu, wynikających z upływu terminów zatarcia skazania, wskutek czego doszło, z naruszeniem przepisów art. 76 § 1, § 1b i § 2 k.k. w zw. z art. 108 k.k. i art. 107 § 4a i § 6 k.k., do utrzymania w mocy wyroku Sądu pierwszej instancji, podczas gdy w dacie wyrokowania przez Sąd Okręgowy w B. – w dniu 2 października 2018 r., w sprawie o sygn. akt IV Ka (...), skazania D.S. : za przestępstwo z art. 178a § 1 k.k. wyrokiem Sądu Rejonowego w C. z dnia 3 grudnia 2009 r. w sprawie o sygn. akt II K (...) oraz za przestępstwo z art. 178a § 4 k.k. wyrokiem Sądu Rejonowego w Ś. z dnia 17 marca 2014 r. w sprawie o sygn. akt II K (...), dające podstawy do przyjęcia, że oskarżony dopuścił się przestępstwa z art. 178 a § 4 k.k., uległy zatarciu z dniem 25 września 2018 r., co skutkowało koniecznością przyjęcia, że D. S. nie był osobą prawomocnie skazaną za prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości i implikowało skazanie wymienionego za czyn z art. 178a § 1 k.k., które to uchybienie powoduje, iż zaskarżony niniejszą kasacją wyrok Sądu odwoławczego jest rażąco niesprawiedliwy.

Na podstawie tego zarzutu Prokurator Generalny wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w B. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje.

Kasacja jest oczywiście zasadna. Trafnie podniesiono w niej, że Sąd odwoławczy, mimo występującej na gruncie realiów procesowych niniejszej sprawy powinności zastosowania art. 440 k.p.k., nie wyszedł poza granice rozpoznawanej apelacji i nie zbadał kwestii zatarcia skazań za czyny polegające na kierowaniu pojazdami mechanicznymi w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego, co skutkowało błędnym i rażąco niesprawiedliwym utrzymaniem w mocy wyroku skazującego D.S. za przestępstwo z art. 178a § 4 k.k. w sytuacji, w której w dacie orzekania przez Sąd drugiej instancji czyn przypisany nieprawomocnie oskarżonemu przez Sąd Rejonowy nie wyczerpywał już znamion kwalifikujących, określonych w ww. przepisie.

Prokurator Generalny trafnie wykazał, że w dacie orzekania przez Sąd odwoławczy nastąpiło zatarcie skazań, jakie nastąpiły na mocy wyroków Sądu

Rejonowego w C. z dnia 3 grudnia 2009 r., sygn. akt II K (...) za przestępstwo z art. 178a § 1 k.k. oraz wyroku Sądu Rejonowego w Ś. z dnia 17 marca 2014 r., sygn. akt II K [...] /14, za przestępstwo z art. 178a § 4 k.k. Jak wynika z informacji o osobie z Krajowego Rejestru Karnego, D. S. został skazany trzema wyrokami. Ostatnim wyrokiem Sądu Rejonowego w Ś. z 17 marca 2014 r. w sprawie II K (...) wymieniony został skazany za czyn z art. 178a § 4 k.k. na karę 8 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 4 lat tytułem próby. Nadto, Sąd orzekł wobec oskarżonego środek karny w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres roku oraz grzywnę w wysokości 80 stawek dziennych, ustalając wysokość jednej stawki na kwotę 25 zł. Wyrok uprawomocnił się w dniu 25 marca 2014 r. W danych o wykonaniu kary wskazano, że karę grzywny wykonano w dniu 15 kwietnia 2015 r., a środek karny w dniu 21 grudnia 2014 r. Biorąc pod uwagę treść art. 76 § 1 k.k., w myśl którego skazanie ulega zatarciu z mocy prawa z upływem 6 miesięcy od zakończenia okresu próby i przy uwzględnieniu § 2 powyższego przepisu, jeżeli wobec skazanego orzeczono grzywnę, środek karny, przepadek lub środek kompensacyjny, zatarcie skazania może nastąpić przed ich wykonaniem, darowaniem albo przedawnieniem ich wykonania, stwierdzić należy, że zatarcie tego skazania nastąpiło z dniem 25 września 2018 r. Uwzględniając treść przepisu art. 76 § 1b k.k. odsyłającego do art. 108 k.k. (wskazującego, że jeżeli sprawcę skazano za dwa lub więcej nie pozostających w zbiegu przestępstw, jak również jeżeli skazany po rozpoczęciu, lecz przed upływem, okresu wymaganego do zatarcia skazania ponownie popełnił przestępstwo, dopuszczalne jest tylko jednoczesne zatarcie wszystkich skazań), w dalszej kolejności należało ustalić, czy wcześniejsze skazania mają wpływ na sytuację prawną oskarżonego w tym zakresie.

Z danych o karalności D. S. wynikało, że karę grzywny orzeczoną wyrokiem Sądu Rejonowego w C. z dnia 3 grudnia 2009 r., w sprawie II K (...) wykonano w dniu 22 grudnia 2009 r., zaś karę grzywny orzeczoną wyrokiem Sądu Rejonowego w I. z dnia 26 listopada 2011 r., w sprawie o sygn. akt II K (...) wykonano w dniu 10 grudnia 2012 r. W dniu 29 stycznia 2010 r. wykonano środek karny orzeczony wyrokiem Sądu Rejonowego w C., sygn. akt II K (...), w postaci podania wyroku do

publicznej wiadomości, zaś w dniu 11 października 2010 r. wykonano orzeczony powyższym wyrokiem środek kamy w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych. Sąd Okręgowy nie dysponował jednak informacją, kiedy zostało wykonane świadczenie pieniężne orzeczone tym wyrokiem. Zachodziła zatem potrzeba przeprowadzenia z urzędu, na podstawie art. 167 k.p.k. w zw. z art. 458 k.p.k., dowodu z akt wykonawczych Sądu Rejonowego w C. w sprawie o sygn. akt II K (...), co pozwoliłoby na ustalenie, że skazany uregulował świadczenie pieniężne nałożone na niego wyrokiem tego Sądu w dniach 29 grudnia 2009 r. i 19 stycznia 2010 r. (k. 227).

Zatarcie skazania za czyn z art. 178a § 1 k.k. wyrokiem Sądu Rejonowego w C. z dnia 3 grudnia 2009 r. w sprawie sygn. akt II K (...) – w myśl przepisu art. 108 k.k. – nastąpiłoby wraz z zatarciem skazania za czyn z art. 177 § 1 k.k. na podstawie wyroku Sądu Rejonowego w I. z 26 września 2011 r. z dniem 21 marca 2015 r. Tego dnia bowiem wszedł w życie, wprowadzony przez art. 1 pkt 63 lit. b ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks kamy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r. poz. 396), przepis art. 107 § 4a k.k. przewidujący zatarcie skazania na karę grzywny z mocy prawa z upływem roku od wykonania lub darowania kary albo od przedawnienia jej wykonania (art. 29 ustawy o zmianie ustawy - Kodeks kamy oraz niektórych innych ustaw przewidywał, że jej przepisy wchodzi w życie - poza enumeratywnie wskazanymi w ustawie wyjątkami - z dniem następującym po jej ogłoszeniu, które to nastąpiło w dniu 20 marca 2015 r.).

Zgodnie z art. 21 ww. ustawy zmieniającej, do skazań prawomocnymi wyrokami wydanymi przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, w przedmiocie zatarcia skazania stosuje się przepisy ustawy, o której mowa w art. 1, w brzmieniu nadanym mniejszą ustawą, chyba że okres zatarcia skazania upłynął przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy. Jeżeli jednak według przepisów ustawy, o której mowa w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą okres zatarcia skazania upłynąłby przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, zatarcie skazania następuje z dniem wejścia w życie tej ustawy. Stosownie zatem do treści ww. przepisu, skazanie wyrokiem Sądu Rejonowego w C. uległoby zatarciu z mocy prawa z dniem 21 marca 2015 r., podobnie jak skazanie wyrokiem z 26 listopada 2011 r. Sądu Rejonowego w I. gdyby nie to, że przed upływem tego okresu

nastąpiło kolejne prawomocne skazanie wyrokiem Sądu Rejonowego w Ś. z 17 marca 2014 r. w sprawie o sygn. akt II K (...) co zgodnie z treścią art. 108 k.k. uniemożliwiło wcześniejsze zatarcie tych skazań do dnia 25 września 2018 r., kiedy to w myśl art. 76 § 1 k.k. uległo zatarciu z mocy prawa skazanie wyrokiem Sądu Rejonowego w Ś. z dnia 17 marca 2014 r. w sprawie o sygn. akt II K (...), pociągając za sobą zatarcie wszystkich skazań D. S..

Biorąc pod uwagę datę wyrokowania przez Sąd drugiej instancji – 2 października 2018 r. – należało uznać, że w tym dniu uległy zatarciu skazania D. S., dekompletując znamiona typu kwalifikowanego przestępstwa prowadzenia pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego, przypisanego oskarżonemu przez Sąd pierwszej instancji w rozpoznawanej sprawie. Podkreślić przy tym należy, że fakt zatarcia z mocy prawa wcześniejszego prawomocnego skazania za przestępstwo określone w art. 178a § 1 k.k. lub wymienione w art. 178a § 4 k.k., zaistniały w dacie wyrokowania co do popełnienia czynu określonego w art. 178a § 1 k.k., uniemożliwia przyjęcie odpowiedzialności sprawcy na podstawie art. 178a § 4 k.k. także wtedy, gdy do popełnienia tego czynu doszło przed upływem okresu niezbędnego do zatarcia wcześniejszego skazania. Skoro bowiem – zgodnie z treścią art. 106 k.k. – skazanie uważa się za niebyłe z chwilą zatarcia, to oznacza to że od omawianego momentu skutki te przestają działać na przyszłość, a więc, fakt skazania, z chwilą jego zatarcia, nie może rodzić dla skazanego żadnych negatywnych konsekwencji – wobec przywrócenia mu statusu osoby niekaranej (*postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 sierpnia 2012 r., IV KK 59/12, OSNKW 2013/1/3*). Stwierdzone uchybienie Sądu odwoławczego z oczywistych względów miało istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia, albowiem doprowadziło do uprawomocnienia się skazania D. S. za typ kwalifikowany przestępstwa z art. 178a k.k., skutkując ponadto obligatoryjnym orzeczeniem wobec niego dożywotniego zakazu prowadzenia wszystkich pojazdów mechanicznych (art. 42 § 4 k.k.) oraz wpływając na wysokość orzeczonego świadczenia pieniężnego (art. 43a § 2 k.k.).

Inna sytuacja byłaby w wypadku, gdyby oskarżony przypisanego mu czynu dopuścił się w okresie obowiązywania zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych (zob. *postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 sierpnia 2012 r., IV KK 59/12*), ale taka

sytuacja w przedmiotowej sprawie nie zachodzi.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd odwoławczy, dokonując ponownej kontroli instancyjnej, będzie miał na uwadze poczynione rozważania, implikujące potrzebę weryfikacji podstaw skazania za przestępstwo z art. 178a § 4 k.k., niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych w rozpoznawanej apelacji zarzutów, i zmiany wyroku Sądu pierwszej instancji w zakresie opisu i kwalifikacji prawnej przypisanemu oskarżonemu czynu oraz modyfikacji pozostałych rozstrzygnięć powiązanych z kwalifikacją prawną czynu.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku.